

Fiske, kristenliv og bygdas navle (Aune Sivertsen)

Heimefiskere

Det var spennende når heimefiskerne kom i land, for fangsten kunne inneholde mer enn torsk og hyse. Hå og skater fortalte om underlige fisker djupt nede i havet, og andre skapninger, som jeg ikke husker eller ikke visste navnet på, dukket også opp. «Velkommen a' sjiyen,» sa de voksne som var møtt fram i fjæra når båtene la til i stoa. Så stod vi med stor spenning og så på at fisken ble sløyd og studerte det som åpenbarte seg når kniven sprettet opp buken på fisken. Det hendte vi griset med den grønne gallen og pirket i innvollene. Jeg husker fjæra med fiskeslo i snøen, ser for meg fargene av blod og gørr og hører måsen skrike opphisset i kampen for føda. Minnet om flo sjø med austavinds-bølger nesten helt opp i snøkanten, og fiskerne som gjorde til fisken med bare never, gav meg en sterk forståelse av fiskeryrket slik det den gang var, som kaldt og hardt.

Kristenliv

Jo, det var nok slik at vi fant på leker og aktiviteter selv uten særlig innblanding fra de voksne, men ett organisert tilbud hadde vi, og det var søndagsskolen hos Astrid. I sangboka UNGE RØSTER har hun skrevet Barneforeningen »Blåveisen» Alvenes 1949. Møtene ble holdt i stua i Stevika, og så langt jeg husker, var det bønn, sang og opplesning på programmet. Stort sett var vi vel stille og rolige, for det var nok et visst alvor over disse samlingene, men jeg minnes en gang at Harry og jeg satt og tøyset og flirte, og at vi ble tilsnakket. Det var ordentlig skammelig. Hvor lenge vi gikk på søndagsskolen, vet jeg ikke, men på søndagsskolekortet mitt fra 1951 er det stjerner for januar, februar, mai, oktober, november og desember.

Av og til kom det emissærer til bygda. De var på en måte reisende i Guds ord. Noen av dem spilte gitar, og det satte jo en ekstra spiss på møtene. En gang var emissæren ei dame som spilte mandolin, og det var en ny opplevelse. Det var mye sjeldnere og finere å høre på enn gitarspill, og jeg undret meg over hvordan hun kunne få til de vakre tonene. Det hendte det kom misjonærer, og fordi de hadde vært ute på misjonsmarken, som det het, kunne de fortelle om opplevelser i fremmede land, om underlige og litt skremmende skikker, og de viste til og med fram ting de hadde tatt med seg heim til Norge. De skildret en verden som var så fjern og uvirkelig for oss at det knapt var til å forstå.

Mange av disse emissærene bodde hos oss, og det betydde at de måtte ha et skikkelig sted å sove og flere måltider, som helst skulle være litt bedre enn det vi hadde til hverdags. og så måtte vi være litt sosiale. Da jeg ble eldre, syntes jeg nok det var ganske brysomt med disse fremmedelementene som skulle ha litt ekstra oppvartning, og jeg var ikke glad når jeg hørte at vi skulle få sånt besøk. Jeg husker en gang vi satt rundt kjøkkenbordet og skulle spise kveldsmat, og mamma hadde dekt på med te og brødskiver og det huset formådde av pålegg. Da kom det fra gjesten: Noen bruker varm aftens! Det var vel ikke så ondt ment, men den replikken ble som et munnhell i huset. Det ble emissærbesøkene og søndagsskolen som sørget for vår «fysiske» kontakt med den religiøse del av tilværelsen.

Men jeg må ikke glømme å nevne kvinneforeninga, som var svært viktig både for de sakene kvinnene arbeidet for og for deres sosiale liv. Møtene gikk på omgang, og programmet for møtene var - så vidt jeg husker - kristelige sanger/salmer, opplesning fra blad/skrifter som de forskjellige misjonene sendte ut til foreningene og antagelig orientering om de virksomheter som foreninga støttet med penger som ble samlet inn på møtene. Jeg tror kvinnene i Alvenes arbeidet både for indre og ytre misjon. Samlingen rundt kaffebordet og praten om mer verdslige emner, var nok et veldig viktig element på møtene. Etter hva jeg kan huske, var det Astrid som var lederen for foreninga i alle år.

Nordfold - bygdas navle

Jeg kan ikke huske at vi dro til kirka om vinteren. Før vi fikk vei i 1956, måtte vi enten bruke båt eller gå store deler av veien til kirke, butikk og kommunale kontorer. Derfor ble turene til Nordfold innskrenket til det mest nødvendige i vinterhalvåret, men noen handleturer ble det selvfølgelig. Det første samvirkelaget i Nordfold var satt opp av bl.a. tyskerbrakker, som hadde stått i Mørsvika.

Før jul var det alltid spennende å komme til butikken, som i sin enkelhet var julepyntet og hadde gaveforslag i hyllene. For oss unger var det farger og glitter, og mange ting var sikkert uopnåelige. En slik handletur før jul husker jeg spesielt godt. Noen av husmødrene i Alvenes hadde bestemt seg for å dra sammen, og flere av ungene fikk være med. Vi trasket i vei i snøen, og så vidt jeg minnes gikk vi i gåsegang, så der var nok bare en tråkket sti. Da vi så vidt hadde passert Hestviknes, møtte vi Albert Larsen. Han var svært blid og fortalte at de hadde appelsiner på samvirkelaget. Dette satte fart i oss, for appelsiner var ikke hverdagskost, og vi ville gjerne ha vår del av herligheten. Jeg tror nok at slike sjeldne godsaker var rasjonert slik at ingen kunne kjøpe så mye de ville, men bare sin rasjon så man i alle husholdninger kunne få smake appelsiner til jul. Rasjoneringen av varer som ble innført under krigen, varte helt til begynnelsen av 50-årene, og uten rasjoneringsmerker nyttet det ikke å be om f.eks. kaffe, sukker, parafin eller andre viktige varer.

Et annet viktig ærend i Nordfold var levering av smør i kjelleren hos Agnes Hansen. I den tida på året da kyrne produserte nok melk til at vi kunne lage smør, leverte vi det hver uke. Husker jeg ikke mye feil, var det onsdagen som var smørdagen. Vi brukte vel både båt og sykkel når vi dro på smørlaget, men jeg har ganske friskt i minnet en finværsdag da vi var flere som ventet på at sjarken til Evald skulle dukke opp. Vi satt mange i båten med smørpakkene våre. Smørskrinet vårt var lysegrønt og har »huset» utallige smørklumper på vei til smørkjelleren, der de ble veid, ofte smakt på og blandet sammen i den store blandemaskinen.

Smørproduksjon

Å produsere smør var arbeidssomt. Hver dag ble melka separert og måtte da ha en spesiell temperatur. Separatoren måtte dras jevnt, for ellers kunne den begynne å «rase». Det var morsomt å stå og se etter om melka og fløten kom ut i riktig rør. Fullt så morsomt var det ikke å vaske separatoren, for den måtte være gullende rein, og den bestod av mange deler. Man måtte også være nøyaktig når man satte den sammen, for var ikke alle delene på riktig plass, ble det trøbbel under separeringa.

Fløten fra flere dager ble samlet og stod og syrnet før vi tok fram kjerna. Noen ganger tok kjerninga lang tid, og i den varmeste årstida kunne det være vanskelig å få smør, men som regel gikk det greit. Vi hørte på lyden når det begynte å danne seg smør. Små klumper falt ned i kjernemelka, de festet seg til hverandre, og etter ei stund kunne fine, gule smørklumper fiskes opp av kjernemelka, som var en deilig drikk. Noen ganger kokte mamma kjernemelksgrøt. Den var kjempegod og smakte faktisk rømmegrøt. For en grøtelsker som meg, var det noe å glede seg til.

Når jeg spiste kokt egg på søndager, hendte det at jeg la nykjernet smør i egget, det var rene luksusen. Smøret skulle bringe penger til huset, og derfor var det sjelden vi spiste det selv. På den tida av året da kyrne melket svært lite, før de skulle kalve, pisket vi av og til krem av fløten og brukte den som pålegg. Det var ei herlig tid, for krem var noe av det beste jeg visste.

---- * ----

Denne teksten, som har noen avsnitt av nokså privat karakter, er skrevet til mine barn og barnebarn. Men fordi noen mener at innholdet kan ha interesse for folk utenfor familien, syns jeg det er greit at den tas med på Alvenes-sida.

Arne S